

2021-06-11
Dnr 2021:995
1 (7)

Örebro kommun
servicecenter@orebro.se
Tullängsgymnasiet
carolina.gustander@orebro.se

Kvalitetsgranskning av reella möjligheter till grundläggande behörighet för elever på yrkesprogram

Skolinspektionen genomför med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) en tematisk kvalitetsgranskning. Syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten i hur olika gymnasieskolor möjliggör för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola.¹

Med anledning av alla de utmaningar som skolor har att hantera under rådande pandemi fattar Skolinspektionen i denna kvalitetsgranskning beslut med rekommendationer utan krav på redovisning.

Denna granskning avser Tullängsgymnasiet i Örebro kommun. Huvudman för skolan är Örebro kommun. Totalt ca 40 slumpvis utvalda gymnasieskolenheter ingår i granskningen. Tullängsgymnasiet är en av dessa. På skolenheten går 551 elever på något av enhetens följande yrkesprogram: bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, fordon- och transportprogrammet, VVS- och fastighetsprogrammet. Skolinspektionen har genomfört två gruppintervjuer med elever, en gruppintervju med lärare, en intervju med skolans studie- och yrkesvägledare samt en intervju med rektorn. Intervjuerna genomfördes via videolänk den 18 maj 2021 av utredarna Ana-Maria Koci Spång och Marita Bergman. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudman och skola. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut.

Skolinspektionen framhåller vikten av att de elever som har bidragit med synpunkter informeras om detta beslut.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras runt årsskiftet 2021/22.

¹ De kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola, och som inte ingår i de flesta yrkesprogram, är svenska 2 och 3, alternativt svenska som andraspråk 2 och 3, samt engelska 6. Dock ingår svenska 2/svenska som andraspråk 2 i de programgemensamma ämnena på vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet och engelska 6 på hotell- och turismprogrammet.

2021-06-11
Dnr 2021:995
2 (7)

Skolinspektionens beslut

Granskningen utgår från följande övergripande frågeställning:

I vilken utsträckning har elever på yrkesprogram reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp för det granskade området. En sammanställning av de författningar som granskningen utgår från finns bifogad som bilaga sist i beslutet.

Skolinspektionen bedömer att eleverna vid Tullängsgymnasiet i hög utsträckning har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet, men att utvecklingsområden finns.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier rekommenderar Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete inleds med att

- följa upp och analysera skillnader mellan olika yrkesprogram och mellan olika elevgrupper.

Skolinspektionens bedömningar

Reella möjligheter för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet

Här bedöms kvaliteten i skolans arbete i förhållande till hur skolan:

- Informerar och vägleder elever
- Organiserar och planerar behörighetsgivande kurser
- Följer upp och analyserar skillnader mellan olika yrkesprogram och mellan olika elevgrupper

Elever får information och vägledning inför val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att eleverna vid Tullängsgymnasiet ges information på olika sätt inför val av behörighetsgivande kurser. Studie- och yrkesvägledaren besöker alla klasser och informerar inför kursvalen i år 1 och i år 2. Även skolans lärare och mentorer är involverade i både informationsspridning och vägledning av elever tillsammans med skolas studie- och yrkesvägledare. Information ges till eleverna både muntligt, skriftligt och genom inspelad film som visas upp för eleverna. Vidare framgår att vårdnadshavare bjuds in till föräldramöte där de bland annat informeras om de olika möjligheter som finns för eleverna att få den behörighet som krävs till högskola. I intervjuer med rektorn

2021-06-11
Dnr 2021:995
3 (7)

och studie- och yrkesvägledaren framkommer att den information som studie- och yrkesvägledaren förväntas ge under elevernas gymnasietid ska göras både enskilt och i grupp och bland annat innehålla information om vilken nytta eleverna kan ha av att läsa behörighetsgivande kurser. Fokus ligger främst på att få eleverna att förstå vad deras val innebär, till exempel vilka möjligheter de får om de väljer att läsa kurserna under gymnasieutbildningen samt information om innehållet i respektive kurs. Informationen är enligt eleverna neutral, även om det framhålls att kurserna är något som är positivt för eleven. I intervju med lärare framhålls att ett nyckelord för skolans studie- och yrkesvägledande är att eleverna ska ha *valkompetens*. Det innebär att eleverna utöver kunskap och kännedom om val och dess konsekvenser även ska tro på sig själva och våga välja de svårare kurserna.

Granskningen visar också att alla elever erbjuds individuella vägledningssamtal för att diskutera sina val och det finns även möjlighet att prata om studieval vid utvecklingssamtalen. Skolan har även studie- och yrkesvägledning som fokusområde innevarande läsår vilket syftar till att synliggöra lärares och mentorernas arbete kring elevernas studieval och valkompetens.

Utbildningen är organiserad så att elever ges möjlighet att läsa behörighetsgivande kurser

Av granskningen framgår att alla elever har möjlighet att läsa behörighetsgivande kurser. Intervjuer och inskickad dokumentation visar att eleverna kan välja att läsa behörighetsgivande kurser som individuellt val. Skolan har organiserat det så att eleverna läser kursen svenska 2 samt halva kursen engelska 6 under år 2 och resterande delen av engelska 6 samt svenska 3 läses under år 3. Kurserna är även utlagda så att de är en del av elevernas schemalagda skoldag, utan krockar med andra kurser eller håltimmar. De behörighetsgivande kurserna är utlagda under sen eftermiddag vid två tillfällen i veckan. Om det skulle uppstå enstaka krockar med det arbetsplatsförlagda lärandet, (APL) kan eleverna vid dessa tillfällen gå tidigare från sina arbetsplatser och hinna till skolan för att delta i undervisningen. I de fall det inte är möjligt kan elever få uppgifter att lämna in eller delta i undervisning digitalt. Skolan har också en dag i veckan avsatt då elever kan få stöd av lärare som undervisar i kurserna.

Rektorn följer inte upp elevernas val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att det inte sker någon kontinuerlig uppföljning eller utvärdering av hur och varför eleverna väljer respektive inte väljer att läsa kurser som ger grundläggande behörighet. Rektorn säger emellertid i intervju att de följer upp elevernas betyg och på så sätt ser om eleverna fullföljer kurserna. Rektorn berättar vidare att de också kan se att elever i högre utsträckning väljer att läsa kursen engelska 6 framför svenska 3.

2021-06-11
Dnr 2021:995
4 (7)

Rekommendation

Sammanfattningsvis visar granskningen att eleverna på Tullängsgymnasiet har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för att få grundläggande behörighet till högskola. Eleverna får information och individuell vägledning inför val av behörighetsgivande kurser och skolan har organiserat och planerat utbildningen så att det ska bli enkelt för elever att välja kurserna.

För att ytterligare höja kvaliteten i utbildningen rekommenderar Skolinspektionen att rektorn följer upp och analyserar hur och varför elever väljer att läsa eller väljer att inte läsa kurserna som ger grundläggande behörighet

En ökad kunskap om orsakerna till hur olika elevgrupper väljer kan leda till att skolan får syn på eventuella hinder till att elever inte väljer att läsa vissa kurser. Utifrån den kunskapen kan skolan vid behov anpassa informationsinsatser och sin organisation för att underlätta för eleverna att göra medvetna val.

Skolinspektionen avslutar med detta beslut denna granskning.

På Skolinspektionens vägnar

X Ylva Gunnars

Beslutsfattare
Signerat av: Ylva Gunnars

X Ana-Maria Koci Spång

Föredragande
Signerat av: Ana-Maria Koci Spång

I handläggningen av ärendet har även utredaren Marita Bergman deltagit.

Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8 §

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 §

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 §

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

4 kap. 3 §

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 §

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 §

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. 19a §

Varje elev ska ha en mentor som ska följa elevens kunskapsutveckling och studiesituation med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet. Mentorn ska särskilt uppmärksamma tecken på att eleven kan behöva stöd och i så fall skyndsamt informera berörd skolpersonal.

15 kap. 20 §

Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal).

En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket.

16 kap. 3 §

Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.

Alla elever på yrkesprogram ska inom ramen för sin gymnasieutbildning ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

26 kap. 19 §

Statens skolinspektion ska granska kvaliteten i sådan utbildning och annan verksamhet som står under dess tillsyn eller under tillsyn av en kommun enligt detta kapitel.

Gymnasieförordningen (2010:2039)

4 kap. 5 §

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning för varje program.

4 kap. 7 § första–fjärde stycket

Huvudmannen för en gymnasieskola beslutar om vilka kurser som ska erbjudas som individuellt val.

Eleven har dock rätt att inom utrymmet för individuellt val läsa

1. en kurs i idrott och hälsa utöver vad som finns på studievägen,
2. minst en kurs i estetiska ämnen, och
3. de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå om eleven går på ett yrkesprogram.

Undantag från vad som föreskrivs i andra stycket 1 och 2 får göras om det finns synnerliga skäl.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får ingå i de ämnen som avses i andra stycket 2.

4 kap. 23 §

En elev får delta frivilligt i undervisning i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program, om eleven på ett tillfredsställande sätt kan antas genomföra såväl kurserna på den ordinarie studievägen som de frivilliga kurserna (utökat program). Beslutet fattas av rektorn.

En elev på ett yrkesprogram i gymnasieskolan har utan särskilt beslut rätt att som utökat program läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Huvudmannen är dock bara skyldig att tillgodose detta om eleven senast vid utgången av det andra läsåret har anmält att han eller hon vill läsa de aktuella kurserna.

En elev som följer ett utökat program har rätt till garanterad undervisningstid utöver vad som föreskrivs i 16 kap. 18 § respektive 19 kap. 20 § skollagen (2010:800).

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan**2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv**

Personalen ska, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning, bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke, samt informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund.

2.6 Rektorns ansvar

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks, eleverna får information inför utbildningens början, får en väl utformad introduktion i utbildningen, i ämnen och kurser samt får stöd att formulera mål för sina studier, studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke, samt skolan i dialog med eleven upprättar en individuell studieplan för varje elev och reviderar den vid behov.